

Europese subsidies ten voordele van het toerisme in Vlaanderen

Overzicht van Europese subsidies in 2007-2013 en 2014
ten gunste van het toerisme in het Vlaamse Gewest

Karolien Weekers
Departement Kanselarij en Bestuur
Studiedienst Vlaamse Regering
Januari 2017

Inleiding

In opdracht van de stuurgroep Toerisme, met daarin vertegenwoordigers van het Departement Internationaal Vlaanderen en Toerisme Vlaanderen, voert de Studiedienst van de Vlaamse Regering een onderzoek uit naar de Europese subsidies die naar toerisme toevloeien.

Concreet wordt er op volgende manier gewerkt:

- **Bedragen:** Er wordt gewerkt met uitbetaalde bedragen en niet met budgetten. Indien er toch andere cijfers worden gepubliceerd, zal dit heel duidelijk vermeld worden.
- **Jaartal:** We bespreken het totale financieel meerjarig kader 2007-2013 in zijn geheel en daarnaast de detailcijfers van het jaar 2014.
- **Toerisme:** Voor de Europese subsidies kijken we naar alle programma's en gaan daarbinnen op zoek naar die subsidies die aan Vlaanderen toevloeien en die een toeristisch karakter hebben. Deze inschatting is zowel door ons als door de betrokken departementen gemaakt.

De Europese Unie subsidieert projecten die een link hebben met toerisme. In de eerste plaats geven we meer uitleg bij de manier waarop we de gegevens met betrekking tot deze verschillende subsidiestromen hebben verzameld. Daarna bespreken we de cijfers meer in detail.

1. Methode van verzamelen

Om de Europese subsidies aan Vlaamse toeristische projecten te kennen, gingen we op zoek naar het juiste bronmateriaal. Drie verschillende (soorten) bronnen leveren informatie die we kunnen gebruiken:

- In de eerste plaats is er de databank van de Europese Commissie¹, die informatie geeft over het Europees budget. Aan de uitgavenkant kan je bijvoorbeeld per programma de middelen bekijken die aan de lidstaten zijn uitbetaald. We kennen in principe dus de middelen die per programma aan België worden uitbetaald, maar niet deze die naar Vlaanderen toevloeien. Tegelijk kunnen we op basis van deze databank ook niet de verschillende projecten onderscheiden waaraan middelen worden toegekend en kunnen we daarom ook de toeristische projecten er niet uithalen.
- Daarnaast kan je via Financial Transparency system² van de Europese Commissie per programma ook nagaan welke de begunstigden in een bepaalde lidstaat binnen een programma zijn en wat het totaalbedrag is dat per project werd uitbetaald. Heel vaak zijn er echter verschillende deelnemers (ook van verschillende lidstaten) per project. Probleem hierbij is dat we op basis van

---

¹ Deze kan je online bereiken via http://ec.europa.eu/budget/figures/index_en.cfm

² Deze kan je online bereiken via http://ec.europa.eu/budget/fts/about_en.htm

adressen de Vlaamse begunstigden per project wel zouden kunnen vinden, maar dat we de verdeling van het totaalbedrag dat aan het project wordt uitbetaald tussen de verschillende deelnemers niet altijd kennen.

- Een derde manier van werken is door bottom-up bij de verschillende Vlaamse departementen cijfers op te vragen van middelen die in het kader van de verschillende Europese programma's naar Vlaanderen toevloeien en daar de projecten uit te filteren die een link hebben met toerisme.

2. Resultaten Europese subsidies

In wat hierna volgt geven we de cijfers weer die we op basis van bovenstaande bronnen hebben verzameld voor de periode 2007-2013 en voor 2014. We bekijken achtereenvolgens de vier grootste rubrieken van de Europese begroting: Competitiviteit, Cohesie, Duurzame groei en Veiligheid en burgerschap. Binnen de rubrieken zijn er tussen de meerjarige financiële periodes wel wat verschuivingen van programma's gebeurd. We gebruiken hieronder steeds de benamingen van de toen geldende programma's.

2.1. Subsidies in de rubriek Competitiviteit voor groei en werkgelegenheid

In de **periode 2007-2013** werd in deze rubriek in totaal 2,3 miljoen euro uitbetaald aan Vlaamse begunstigden in het kader van toerisme. In slechts drie programma's werden middelen uitbetaald ten voordele van het Vlaamse Toerisme.

Het grootste bedrag werd uitbetaald in het **Zevende kaderprogramma**. Hieruit vloeide in totaal ruim 2,1 miljoen euro naar het Vlaamse Gewest Dit bedrag is de som van zeven verschillende subsidies aan drie ontvangers: de universiteit Gent, aan de Katholieke Universiteit Leuven en aan het Afrikamuseum in Tervuren. De subsidies waren uiteenlopend, maar hadden vaak te maken met het onderzoek naar het ontwikkelen van nieuwe methoden om cultureel erfgoed te bewaren of te restaureren of om historisch onderzoek. Via EWI ontvingen we een projectlijst, maar hier stond enkel het totaal subsidiebedrag in (dat alle ontvangers samen - ook niet-Vlaamse - krijgen). We moesten dus zelf via het FTS op zoek naar meer details. Tijdens deze zoekacties konden we bovenstaande gegevens uitfilteren. Er waren ook opvallend veel middelen die werden uitbetaald aan ontvangers in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest, maar deze middelen nemen we zoals gezegd hier niet op.

In het programma **Levenslang Leren** kwam 84.215 euro het Vlaamse Toerisme ten goede. In de eerste plaats waren er heel wat nascholingsbeurzen voor cursussen en conferenties. Deze beurzen die gingen naar het CVO, naar leerkrachten, naar medewerkers van musea en vzw's waren alle samen goed voor 28.366 euro aan Europese middelen. Daarnaast ontving Toerisme Vlaanderen 55.849 euro voor het Innoguide project (training gidsen als partners voor duurzaam, divers en fascinerend Europa!).

Via het **Kaderprogramma concurrentievermogen en innovatie** waren er ten slotte nog twee acties die middelen naar Toerisme Vlaanderen deden toevloeien. Het betreft het Calypso-project rond sociaal toerisme dat werkte rond de eerste Europese reiservaring en een project rond duurzaam toerisme in het kader van Eurovelo.

TABEL 1: Totaal Europese subsidies aan Vlaamse projecten/begunstigden in het kader van toerisme onder de rubriek Competitiviteit, naar Europees programma, 2007-2013, in euro.

	Vlaamse Toerisme	Opmerking
	In euro	
Zevende kaderprogramma	2.129.192	***
Direct onderzoek naar ontmanteling	0	
Trans-Europese Netwerken	0	
Galileo	0	
Marco Polo	0	
Levenslang Leren	84.215	
Kaderprogramma concurrentievermogen en innovatie	87.400	****
Sociale beleidsagenda	0	*
Douane en fiscaliteit	0	*
Nucleaire ontmanteling	0	*
Europees fond voor aanpassing aan de globalisering	0	
Energieprojecten in het kader van economisch herstel	0	**
Andere acties en programma's	0	
TOTAAL	2.300.807	

BRON: FTS, EWI, O&V, Epos vzw, MOW, WSE, Toerisme Vlaanderen, verwerking DKB-SVR.

* Niet opgevraagd.

** Opgevraagd, maar geen reactie gekregen.

*** Zelf berekend via FTS, wel lijst met alle projecten (en totaalbedragen alle partners) via EWI.

**** Niet ontvangen via EWI, maar via Toerisme Vlaanderen.

In 2014 werd in totaal onder de rubriek competitiviteit voor groei en werkgelegenheid 886.855 euro uitbetaald aan Vlaamse begunstigden in het kader van toerisme, dat is goed voor 0,01% van alle Europese middelen die aan de 28 lidstaten werden uitbetaald onder deze rubriek. Deze rubriek bevat negen grote programma's. Voor vier programma's werden geen cijfers opgevraagd omdat er geen toeristische projecten onder het thema vallen.

Voor de vijf andere werden gegevens opgevraagd en in twee ervan werden middelen uitbetaald in het kader van het Vlaamse Toerisme. In 2014 werden in het **Horizon 2020**-programma subsidies uitbetaald in het kader van onderzoek en innovatie in verband naar duurzame transportmiddelen en infrastructuur. Dit zijn de enige posten die gelinkt kunnen worden aan toerisme, maar omdat we uit de lokale en Vlaamse subsidies ook geen subsidies aan transport of mobiliteit meenemen, doen we dat hier ook niet. Dat betekent dat er geen middelen uit dit programma worden meegenomen in het kader van toerisme.

Het departement EWI liet weten dat er in 2014 één Vlaams project betoelaagd werd in het kader van het **COSME**-programma dat gelinkt kan worden aan toerisme. De Vlaamse partner in het **CHIELI** project (Chocolate Heritage in European Life and Identity) ontving

in 2014 een bedrag van 39.724 euro. Verder vonden we zelf in het Financial Transparency System dat er in 2014 nog een bedrag van 66.147 werd uitbetaald aan Vlaamse begunstigen voor een project uit de vroegere periode rond trappist en de promotie van transnationale toerismeproducten.

TABEL 2: Totaal Europese subsidies aan Vlaamse projecten/begunstigen in het kader van toerisme onder de rubriek Competitiviteit, naar Europees programma, 2014, in euro.

	Vlaamse Toerisme	Opmerking
	In euro	
Grote infrastructuurprojecten (EGNOS, GALILEO, ITER en Copernicus) – satellietnavigatie en nucleaire reactoren	0	*
Gemeenschappelijk strategisch kader onderzoek en innovatie		
- Horizon 2020	0	
- Euratom	0	*
COSME - Competitiviteit van bedrijven en KMO's	105.871	deel ***
Erasmus+ - Onderwijs, opleiding, jongeren en sport	764.525	
PSCI - Sociale verandering en innovatie	0	*
Douane, Fiscaliteit en fraudebestrijding	0	*
CEF - Connecting Europe Facility	0	
EERP - Energieprojecten ikv economisch herstel	0	**
Alle andere acties en programma's	16.459	***
TOTAAL	886.855	

BRON: FTS, EWI, O&V, Epos vzw, MOW, WSE, verwerking DKB-SVR.

* Niet opgevraagd.

** Opgevraagd, maar geen reactie gekregen.

*** Zelf berekend via FTS.

In het **Erasmus+**-programma werden in 2014 764.525 euro aan subsidies uitbetaald die gelinkt kunnen worden aan toerisme. In de eerste plaats werden er middelen uitbetaald aan verschillende onderwijsinstellingen (PIVA Antwerpen, Sint-Jozefinstituut Brugge, Stella Maris Antwerpen, Technisch Atheneum Hasselt). In totaal ontvingen ze een budget van 490.970 euro. De middelen gaan naar projecten rond de vorming en stage van studenten in de opleiding toerisme en recreatie. Daarnaast ontving ook het Innoguide 2.0-project een subsidiebedrag van 273.555 euro. Dit project ondersteunt gidsen om zich bij te scholen rond thema's zoals duurzaamheid, interculturaliteit en belevingsvol gidsen om zo tegemoet te komen aan de veranderende vraag van de bezoeker.

In het kader van het **CEF**-programma liet het departement MOW ons weten dat er in 2014 geen Vlaamse projecten betoelaagd werden die een link hebben met toerisme. Ook voor het programma **EERP** vermoeden we dat er geen toeristische projecten betoelaagd werden, maar dit werd ons niet bevestigd door het departement LNE.

Voor de groep **andere programma's** (zowel gedecentraliseerde agentschappen, andere acties, pilootprojecten, ...) vonden we in het FTS (Financial Transparency System) nog één bedrag uitbetaald aan een Vlaamse vzw, met name 16.459 euro in het kader van toegankelijk toerisme.

2.2. Subsidies in de rubriek Economische, sociale en territoriale cohesie

Met het cohesiebeleid wil de Europese Commissie de regionale verschillen binnen de Europese Unie verkleinen. Dit gebeurt via verschillende fondsen. In het meerjarig financieel kader **2007-2013** werden vanuit het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO) en het Europees Sociaal Fonds (ESF) middelen aan het Vlaamse toerisme uitbetaald. Uit een nota van het Departement Internationaal Vlaanderen (2014) blijkt dat 41,5 miljoen euro naar het Vlaamse toerisme vloeide. Het overgrote deel daarvan (22,9 miljoen euro) kwam terecht in West-Vlaanderen, naar de andere Vlaamse provincies vloeide tussen de 4 en de 5,5 miljoen euro toe.

In **2014** werd in geen van deze fondsen middelen uitbetaald die gelinkt kunnen worden aan het Vlaamse toerisme. Er is wel een nieuwe projectoproep rond toeristisch ondernemerschap gedaan en ondertussen afgesloten, maar de beoordelingsprocedure is nog lopend, waardoor er nog geen uitbetalingen zijn gedaan.

2.3. Subsidies in de rubriek Duurzame groei: natuurlijke rijkdommen

Van de programma's in deze rubriek³ zijn er enkel subsidies ten voordele van toerisme te vinden in het Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling en dat onder maatregel 313 'Bevordering van toeristische activiteiten'. In de **periode 2007-2013** werd in totaal 1.752.454 miljoen euro uitbetaald aan Vlaamse begunstigden in het kader van deze maatregel. In **2014** ging het om nog 159.798 euro aan subsidies.

In de andere fondsen of programma's werden geen subsidies aan Vlaanderen toegekend in het kader van toerisme. In Life+ kregen in 2014 een aantal Vlaamse projecten subsidies voor habitatrestauratie, wat een link zou kunnen hebben met toerisme, maar bij nader onderzoek bleek het vooral te gaan om het herstel van de mix in beplanting e.d..

2.4. Subsidies in de rubriek Veiligheid en Burgerschap

In de **periode 2007-2013** werd in totaal ruim 2,75 miljoen euro uitbetaald ten gunste van het Vlaamse toerisme in de rubriek Veiligheid en Burgerschap. We vroegen voor verschillende programma's cijfers op, maar er werd ons gemeld dat er geen toeristische projecten werden betoelaagd (Europa voor de Burger) of dat ze geen cijfers konden bezorgen (Media, Cultuur, Jeugd in Actie). Via het FTS gingen we dan maar zelf op zoek en vonden we toch enkele projecten waar er Vlaamse begunstigden waren en waarvan we het exacte bedrag dat ze ontvingen konden aflezen. Hier waren echter opnieuw heel vaak Brusselse ontvangers, die we niet meenamen.

In het programma **Cultuur** nemen we een subsidie van 2,4 miljoen euro op aan het Afrikamuseum in Tervuren en kleinere subsidies voor het muziekfestival voor de jeugd (81.450 euro) en voor de VZW cirkuskunsten (131.271 euro). In het programma **Media** wordt

---

³ Het gaat om het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid, het Europees Visserijfonds en Life in 2007-2013 en om het Europees Landbouwarantiefonds, het Europees landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling, Europees Fonds voor Maritieme Zaken en Visserij en het LIFE+-programma in de periode 2014-2020.

jaarlijks (behalve in 2013) een subsidie toegekend aan het Europees Jeugdfilmfestival Vlaanderen, goed voor een totaalbedrag van 90.597 euro. In het programma **Europa voor de Burger** zien we 45.000 euro subsidies voor de Kazerne Dossin (eerst 20.000 euro voor het Joods Museum van Deportatie en Verzet en later nog eens 25.000 euro voor de Kazerne Dossin).

TABEL 3: Totaal Europese subsidies aan Vlaamse projecten/begunstigden in het kader van toerisme onder de rubriek Veiligheid en Burgerschap, naar Europees programma, 2007-2013, in euro.

	Vlaamse Toerisme	Opmerking
	In euro	
Openbare gezondheid en consumentenbescherming	0	*
Cultuur 2007-2013	2.622.721	***
Jeugd in Actie	0	***
Media	90.597	***
Europa voor de burger	45.000	***
Financiële instrument voor civiele bescherming	0	*
Communicatie acties	0	
Europees solidariteitsfonds	0	
Alle andere acties en programma's	0	*
TOTAAL	2.758.318	

BRON: FTS, CISM, verwerking DKB-SVR.

* Niet opgevraagd.

*** Zelf berekend via FTS, geen info via CISM.

In totaal werd **in 2014** onder de rubriek veiligheid en burgerschap 183.500 euro uitbetaald aan Vlaamse begunstigden in het kader van toerisme, dat is goed voor 0,01% van alle Europese middelen die aan de 28 lidstaten werden uitbetaald onder deze rubriek. We vroegen voor drie programma's cijfers op, maar steeds werd ons gemeld dat er geen toeristische projecten werden betoelaagd (AMIF en Europa voor de Burger) of dat ze geen cijfers konden bezorgen (Creatief Europa).

We zijn dan opnieuw via het FTS op zoek gegaan naar cijfers in de programma's Europa voor de Burger en Creatief Europa omdat we hier toch projecten met een link naar toerisme verwachtten. Wat het programma **Creatief Europa** betreft, vonden we twee projecten rond het Internationaal Filmfestival van Vlaanderen en het Europees Jeugdfilmfestival Vlaanderen, waarbij er in totaal 76.000 euro naar Vlaamse begunstigden toevloede. Bij **Europa voor de Burger** werden ook twee projecten weerhouden die te maken hadden met de herdenking van Wereldoorlog 1 en 2, waar in totaal 107.500 euro aan Vlaamse begunstigden werd uitbetaald.

Deze bedragen zijn diegene waarvan we zeker zijn dat ze naar Vlaanderen vloeien. Er waren in beide programma's immers heel wat meer toeristische projecten die subsidies ontvingen, maar we rekenden enkel die middelen aan waarvan de Vlaamse partner de enige ontvanger was of wanneer het bedrag van de Vlaamse partner bekend was indien meerdere partners middelen ontvingen. Heel vaak werden immers subsidies uitbetaald aan partners van verschillende lidstaten, maar was enkel het globale bedrag bekend. Daarenboven werden ook middelen toegekend aan Brusselse organisaties, die niet

opgenomen zijn in dit overzicht, maar mogelijk ook het Vlaamse toerisme ten goede komen.

TABEL 4: Totaal Europese subsidies aan Vlaamse projecten/begunstigden in het kader van toerisme onder de rubriek Veiligheid en Burgerschap, naar Europees programma, 2014, in euro.

	Vlaamse Toerisme		Opmerking
	In euro	In % EU28	
AMIF – Fonds voor asiel, migratie en integratie	0		
Fonds voor interne veiligheid	0		*
IT-systemen	0		*
Justitie	0		*
Rechten, gelijkheid en burgerschap	0		*
Instrument voor bijdrage aan stabiliteit en vrede	0		*
Europa voor de burger	107.500	0,41%	***
Levensmiddelen en diervoeders	0		*
Gezondheid	0		*
Consumenten	0		*
Creatief Europa	76.000	0,04%	***
Alle andere acties en programma's	0		*
TOTAAL	183.500	0,01%	

BRON: FTS, CJSM, WSE, verwerking DKB-SVR.

* Niet opgevraagd.

*** Zelf berekend via FTS, geen info via CJSM.

Besluit

In de periode 2007-2013 vloeide ten minste 48.290.021 euro naar Vlaanderen toe in het kader van toerisme. Dat komt neer op gemiddeld bijna 7 miljoen euro per jaar. Vooral in rubriek 1b die het Cohesiebeleid omvat werden veel middelen uitbetaald. Omdat er in deze rubriek in 2014 geen uitbetalingen werden gedaan, ligt het totaalbedrag in 2014 relatief laag. In totaal schatten we in dat er in 2014 voor minstens 1.230.153 euro aan Europese middelen naar het Vlaamse toerisme doorstroomden.

TABEL 5: Totaal Europese subsidies aan Vlaamse projecten/begunstigden in het kader van toerisme, naar rubriek, 2007-2013 en 2014, in euro.

	Vlaamse Toerisme	
	2007-2013	2014
Rubriek 1a: Competitiviteit	2.300.807	886.855
Rubriek 1b: Cohesie	41.478.442	0
Rubriek 2: Natuurlijke rijkdommen	1.752.454	159.798
Rubriek 3: Burgerschap, vrijheid, veiligheid en justitie	2.758.318	183.500
TOTAAL	48.290.021	1.230.153

BRON: FTS, CJSM, EWI, O&V, Epos vzw, MOW, WSE, Toerisme Vlaanderen, verwerking DKB-SVR.